

Move diagnostik egal move tretman

"Mo pe promovwar ledikasyon zanfan mizer, konsyantizasyon adilt, korperasyon, ekoloji ek byen-et ... Ki ena de mal ladan? Se pa enn kontribisyon ver sosyalism, sa?" Sa li enn keस्थ्यon lezitim enn dimunn ki pe donn so "lenerzi" pu amelyor lasosyete, me anu get problem avek sa "bon lintansyon" la. Mo pe partaz mo reflexyon lor limitasyon ki ena dan enn langazman dan enn lorganizasyon "imani-ter". Li baze lor rekil ki mo finn gayne apre 4-an partisipasyon alabaz dan 2 lasosyasyon. Zot ti pe viz enn lalit anti-establishment ek anti-sistem kapitalis me zot ti pe refiz al lor terin politik. Zot ti ena enn konsta pertinan ki sistem la opriman, e li benefik zis pu enn ti minorite me dan sa konsta ki lasosyete "malad", lakoz zot pa servi bon zuti pu oskilte, sa amenn zot lor fos diagnostik ek donk lor fos remed ki finalman kapav anpir sityasyon. Alors, memsi enn grup anime par bonn-volonte pli jenwinn ki ena dan lemond, zot laksyon mal sible kapav initil uswa nefas.

Bakgrawnd

Pu sitye mwa, mo'nn konn LALIT an 2008 ek mo finn enn manb aktif ziska 2011 kan mo al res Larenyon. Mo sey res an kontak enn fwa par mwa avec LALIT e mo lobzektif se pu kree lyen avek lorganizasyon travayer dan Larenyon. Dan LALIT ena sa keस्थ्यon sekirite alimanter avek keस्थ्यon ki pe fer ar later? Kan mo ariv Larenyon mo finn truv enn grup ki pe poz samem keस्थ्यon la. Mo finn lerala al zwenn sa bann dimunn ki dan enn lorganizasyon apel ArTerre, enn zedmo pu fer lyen ant Lar ek Later. Mo finn usi zwenn enn lorganizasyon ki ti pe promovwar keस्थ्यon ki meyer Ledikasyon pu zanfan, notaman keस्थ्यon Lang, keस्थ्यon ritm zanfan, keस्थ्यon konteni seki aprann.

Dan fason ki 2 lorganizasyon pe adres ishyu later, prodiksyon manze ek prezervasyon lanvironnman uswa Ledikasyon, mo finn truv efektivman zot limitasyon, e letan mo finn gayn invitasyon pu papye pu sinpozyom mo finn mazine pu analiz zot dan enn lang depi anba. Setadir sey konsidere kuma bann dimunn ordiner al ateri dan muvman ONG. Parski ONG pa existe zis parski ena finansier ek benefisyer me usi par dimunn ki aktif ladan. Li rezwenn 2 laspe ki Arundathi Roy expoze dan "ONG-izasyon la rezistans": premyerman kuma dimunn ki otreman ti pu dan rezistans politik al angluti dan ONG e dezyman, dan 2 lorganizasyon mo pe gete, kuma sa prosesis kot enn lorganizasyon demokratik oto-finanse ariv, dan lespas 2-3 an, a enn striktir ONG.

Avertisman

Mo bizin donn enn ti prezizyon avan kumanse parski ant peryod ki mo ti ekrir mo abstrak avek azordi finn ena buku evennman. Sa metafor ki mo ti pe panse pu itilize dan mo papye – setadir maladi, diagnostik ek remed – ki ti kapav anodin alepok kapav asterla pran enn sans buku plis devastater ki mo lintansyon ti ete. Finn ena tiri dan Nis, dan Lalmayn, dan Zapon, plizyer sitwayen Ameriken viktim par bal, lerala tu dernyerman "Zafer reklam Coca-Cola" dan Moris. Dan tulde ka mo finn truv buku komanter lor lefet ki "nu sosyete malad". Donk, mo ti pu kontan presize ki letan mo pe get sosyete avek sa konparezon medikal, li pa veditu ki sosyete fonksyone kuma enn lekor imen. Li enn persepsyon ki paret tini, me ki fos¹. Lasosyete se enn sistem ki ena so mekanism prop pu li parey kuma enn loto ena pu li, enn mont ena pu li, enn kompyuter... Li pa enn lekor imen.

Avan Sinpozyom, mo bizin avwe ki mo pa ti okuran ena otan ONG dan Moris. Letan pe prepar sa papye la, mo finn tom lor enn sayt Fondation Ciel ki repertorye bann ONG ki pros avek li (dan do-

¹ Si servi sa analozi la dan enn fason sinplis, lerala kapav krwar ki kan sosyete infekte, kapav truv bann konpozant infektye ek eradik zot (penn-de-mor, uswa anprizonnman). Par extansyon si lasosyete enn lekor, li paret lozik ki ena enn servo (intelijennsya, klas dirizant), bann lebra (klas travayer), emorazi (imigrasyon), etc. Li lezitimiz striktir de klas.

menn Ledikasyon, Lasante, Exklizyon). Mo finn byen etone lanpler ki zot ena (onivo bidze ek onivo piblik zot dir zot tuse) e buku finn vmem vinn aktif dan sa 10 dernye lane. E dan domenn ledikasyon ena buku. Odepar mo ti pe mazinn pu vinn koz azordi lor lekol alternativ kot mo ti pe travay – dan milye ki li tuse, lekol-la prezante kuma enn konsep sipozeman inik, inovan, preske revolisyoner, enn paz-dor dan listwar. Me li ti enn ilizyon pu bann dimunn ki finn investi ladan. Anfet li pa inik ditu, so konsep lekol alternativ pe puse inpe partu dan lemond.

Me li vmem pa etonan. Parski ofinal bann lide pa tom depi lesyel dan latet bann individi exep-syonel, odesi lamas, ki extra briyan e ki nu sipoze swiv kuma bann guru. Ofinal, bann panse zot ankre dan realite kot nu pe viv, zot emerze parski enn realite materyel permet zot emerze.

Volonte pu azir ansam

Fenomenn ONG, imaniter, ekoloji, etc. finn pran dan buku landrwa. Si otan dimunn pe investi zot letan (suvan de fason benevol) se parski zot truv de fason jenwinn ki kiksoz pa pe mars byen. Lorganizasyon ArTerre li konpoze avek individi volonter ek anlwaye. (Bizin gard antet ki dan Larenyon ena 38% somaz, u pa kapav zis al tap laport misye la pu dimann enn travay, ena par santenn dimunn pe tap so laport ek Leta pe redwir so lefektif – alors kree lasosyasyon ki al rod finansman parfwa dernye swa). Lorganizasyon so bit sete promovwar agro-ekoloji otur formasyon pu prodiksyon ek transformasyon manze + promovwar bann aksyon dan kotidyen pu preserv Bul Later. Li fonksyonn kuma enn ONG parski so finansman sort dan bann fondasyon ek Leta, li pena enn aktivite lokalize me li ena lanbisyon tus dimunn dan peyi antye (Lafrans), ena dimunn finn fini reflesi lor problem la so lorizinn e zot pe bizin al rod benefisyer dispans zot konesans, li pa ti kumsa dan kumansman me finalman li al fini avek enn Bord ki kupe depi manb ordiner.

Enn moman done ti ena enn gro dinamik otur lasosyasyon. Dimunn zwenn, diskite, pran linisyativ pu fer bann aksyon. Donn kudme pu propaz mesaz lasosyasyon. Ofinal, zot tu ti ariv mem konsta ki ena enn irzans onivo ekolojik e bizin regrupe pu aret masak. Lerla, sakenn pe vini avek so persepsyon ki pa pe marse – zot fer enn diagnostik – ek zot propoz enn solisyon - enn tretman. Mo finn sey rezim sa.

Kuran	Diagnostik	Tretman
Konplo o-nivo mondyal	Ena enn konplo mondyal. "Bann-la" pe servi nu kuma kobay, zot pe met bann prodwi dan seki nu manze pu sanz seki lmen ete. Bizin get fim "Le secret" uswa "La révélation des pyramides". Ena enn laser imans dan USA kot pe fer lexperyans (kuma dan fim <i>X-Files</i>)	Bizin reziste, bizin fer dimunn get sa bann fim la, bizin uver lizye dimunn
Anti-Establishmennt, pros ar lumpen, ZADis	Leta la pu bez dimunn – zot met lalwa ki antrav nu liberte, ena reglemantasyon lor tu seki to fer.	Nu lit kont Leta par dezobeyisans – nu azir a kont-kuran, fim gandy, rul loto ar delwil, penn tag lor batiman piblik, pa met sintir kan rule, aranz lakaz san permi pu bez leta
Bizin sanz mantalite - represif	Le problem se mantalite dimunn. Renyone aryere sa li enn fe. Kapav fer tu kanpayn to ule zot pale sanze. Se zot lafot - zot ki aste gonaz ki anpwazonn zot, zot ki zet salte alor ki mil fwa inn dir zot pa fer sa	Bizin lalwa pli sever kont dimunn ki zet salte. Fer zot pey plis tax. Nu redwir nomb pasaz kamyon salte (=mwens saler) lerla dimunn oblize zer kantite salte zot zete.

Lavenir se Zanfan	Pu nu zenerasyon, li tro tar. Bann dirizan aster pran move desizyon, zot pans zis profi, zot pa pre pu partaze, pu koorpere.	Sel solisyon, ledikasyon! Se bann zanfan dime ki pu vinn bann dirizan ki bizin eklere. Bizin aprann partaz ek respe lanatir depi zot tipti. Get fim <i>Demain</i> .
Gaya – Pirte	Dimunn finn dekonekte avek lantite mistik ki apel Lanatir. Lanatir li enn zafer PIR ek iniversel. Bul Later enn antite vivan apel Gaya.	Lanatir enn antite mistik ek nu bizin rekonekte ar Li atraver meditasyon, spirityalite milener sort dan Lind, Lasinn, ban Shammann. u bizin devlop sa imanite pir ki an nu, ki finn anvlope par Negatif.
Nostalzik – Kominis primitif	Problem se devlopman – TV, telefonn, dile UHT, beton...	Nu bizin enn lavi kuma an 1960, uswa kuma bann Malgas ankor pe viv, uswa return kuma Amerindyen ti pe viv
Dyetetisyen, alimantasyon senn	Se seki nu manze ki fer seki nu ete ek panse. "Dis-moi ce que tu manges et je te dirai qui tu es". Manz gonaz = pans gonaz.	Solisyon se alimantasyon senn. Sanz nu manze pu sanz ki nu ete.
Vibrasyon, Ond	Fode pa reflesi lor kot problem la sorti. Pli nu pans negativite plis nu avoy bann ond negatif ek plis lafors negatif pu anplifye.	Nu bizin sanz nu regar lerla bann zafer pu sanze. Si nu pans pozitif, nu lemond pu vinn pozitif. Zwenn ansam, alim labuzi, avoy bann vibrasyon pozitiv a Later.
Bonn volonte sak individi	Bizin enn regar lisid lor nu lemond. Ena bann zafer ki negatif, me ena telma aksyon pozitif partu kote ki bann medya pa montre nu. Problem se kan konsantre lor negatif.	Sakenn dant nu responsab pu fer bann aksyon ki rann lemond meyer (kuma lezand Kolibri ki fer so par pu teyn dife). Anu zwenn ansam, bann dimunn ki "de bonne volonté" pu ki le Bon ranvers le Move. Pu enn lemond ki Zoli.
Sakenn so sakenn	Lemond malad, pe agonize.	Mo pa fatig mwa avek lemond. Mo kone seki bon pu mo lasante, mo kone ki dan tu zafer ena prodwi nosif. Mo swazir zis seki natirel, de preferans bann fri ki mo kase momem uswa ki dimunn ofer mwa.
Sinplisite volonter	Le problem se sirkonsomasyon, se prodiksyon lor enn lesel indistriyel – se globalizasyon	Sinplisite volonter – nu pa aste gonaz, nu aste bio ek nu manz sennman – Nu aret gaspiy delo nu met enn twalet sek dan nu lakaz. Bizin fer lamone lokal, prodiksyon lokal lor enn lesel artizanal.
Kuran anti-OGM, José Bové	Bann miltinasyonal kontrol lemond. Problem se OGM, bio-etanol, Round-Up. Se 1% kont 99%.	Bizin denons Monsanto ek lobby finansye, fer barikad, boykot zot prodwi. Rezwenn muvman Indinye, Occupy.
Prezerv ekosistem	Diversite byolojik an-danze, later pe epwize. Imen pa sipoze manz otan lavyann.	Bizin fer enn sistem labank semans mem si li ilegal, prodiksyon ki koresponn a klima tel landrwa pu ena mwens rapor langre simik.
Prodiksyon lokal	Prodiksyon kann ek pestisid sibvansyone par Leta alor ki pena lavenir + pe fini later.	Bizin sekirite alimanter dan Larenyon. Bizin sirkwi kurt plito ki aste legim Lostrali, Lasinn. Servi teknolozi pu dimunn komann lor internet par rapor a prodwi ki ena, lerla nu prepar panye.

Enn persepsyon ki mo pa finn mansyone dan tablo me ki komin pu laplipar dimunn ki ti dan Ar-Terre se ki se Leta ki ti sipoze kontrol tusa, ki si Leta ti fer so travay kuma bizin tu ti pu regile e tu dimunn ti pu kapav viv an armoni avek Lanatir. E si Leta pa pe fer so travay seki li konpoze par dimunn inkonpetan, ki la zis par baking (ki pa meritokratik). U alor si zot inpe pli indilzan zot pu dir ki se parski latas la enorm, ki difisil pu fonksyoner, mem si zot de bonn volonte, resi fer zafer buze avek otan esel yerarsik. Lerla truv neseseite pu kree enn lorganizasyon ki pu fer travay Leta dan enn fason pli efikas.

Baze lor persepsyon realite

Tu sa diagnostik dimunn fer lor problem zot baze lor persepsyon bayas ki dimunn ena lor realite, zot pa bann fe ki emerze par analyz syantifik². Kuma eski nu persepsyon bayas li marse ? Letan nu pe konsider enn problem sosyete, nu persevwar li avek nu sans (tande, gete, santi...) ek nu bon sans (*common sense*). Sof ki zot pa rilayebul... Si nu fye zis lor nu sans ek nu bon sans, li difisil, par exanp, ki nu ariv a konklizyon ki soley pa pe deplase dans lesyel, difisil pu mazine ki sa sirfas plat kot nu pe marse, kot bis pe rule, li lor enn Bul Later. Si nu fye nu sans, nu pa kapav mazine ki sa imans Bul Later pe deplase; anrealite sak sekonn li parkur 30 km... Letan nu get delo, li difisil pu konsewar ki li enn kompawnd 2 gaz (loxizenn ek idrozenn) ek ki zot 2 gaz inflamab. Li paret inkonsewab. E purtan li vre.

Alors, letan nu pe get seki pase dan sosyete, nu sans ek bon sans persevwar serten fenomenn ki lao-lao me zot pa resi rant an profonder dan mekanism kompleks ki anba.

Solisyon inadapte

Enn analiz ki aret a sa nivo konpreansyon lao-lao, zis lor sinptom, fini par baskil dan aktivism, se-tadir finn truv enn fit, galupe al kol li. Seki manke se enn analiz de klas ki al an-profonder dan sistem e ki dekuver so mekanism. Enn analiz ki pran an kont kuma sosyete inn evolue lor letan (pa zis mazinn sosyete lor 20 dernye lane).

Par exanp letan nu konsider seki apel Leta (depi sivilizasyon Sumer, Lasinn, Lezip, vinn Rom, Atenn, Jerusalem, vinn site-Leta Veniz, Florans, vinn sistem monarsik, vinn bann Leta apre Revolizyon), nu pu truve ki fonksyon premyer Leta se pu mintenir sistem anplas pu ki enn minorite dimunn res dominan. Sa li enn fe. Definisyon tini atraver letan. Lerla sa kapav ed nu par exanp nepli res dan ilizyon ki Leta sipoze benefik pu lamas dimunn, uswa ki nu kapav ranplas Leta, uswa kolabor ar Leta pu sanz le sistem.

Li ede usi pu konpran evolizyon dan sistem esanz marsandiz. Ena enn diferans fondamantal ant esanz prodwi 2000-an desela, dan Mwayen-Az dan Lerop ek avek sistem prodiksyon marsandiz azordi-zur. Sistem prodiksyon azordi ena so mekanism ki pa kondisyone par "bonne volonté" u klervwayans (ki li depi prodikter uswa konsomater). Se pa itilite ek neseseite enn marsandiz ki amenn so fabrikasyon, se kuma kapital ki pe expoze kapav ogmante (e si refiz pu rant dan sa lozik la par bon santiman enn lot prodikter pu balye u).

Analozi medikal ki mo ti pe panse li kumsa: mazinn enn dimunn ki gayn lagrip. Seki vizib se so lafyev par exanp. Me so lorizinn se enn viris ki zis mikroskop truve. Lerla si u anvi ed li pu al pli byen, u pa kapav zis met konpres frwad lor so fron pu kalme lafyev me bizin mazinn viris la kuma pe evolue parski se li ki alabaz.

² *Lasyans li pa sakrosin, kumadir nu bizin vener li, li enn metod ki permet nu apros leplis posib avek larealite par evit bayas ki nu bann sans ek lanvi kapav kree... Lasyans pa fize, li sipoze pe amelyore avek letan*

ONG-izasyon...

Mo ti pu kontan explike usi kuma ArTerre so striktir sanze letan al ver enn stratezi anplway dimunn e rod fon internasyonal. Pandan premye 2-an, aktivite, rankont (formel ek informel) ti byen intans. Bann manb ordiner investi zot letan san konte, ena esanz san bizin pas par Biro, ena rekritman preske san zefor. A enn peryod, pandan 3 mwa san arete, tu le Dimans enn 30enn dimunn zwenn pu travay benevolman lor bann terin lezot manb pu met an pratik agro-ekoloji. Lerla, enn-de individi servi enn langaz byen teknik pu insit lasosyasyon adopte enn stratezi pu vinn ankor plis efikas, pu anplway dimunn, pu fer aktivite ki ramenn fon pu kontiyn propaz agro-ekoloji.

Enn birokrasi kree e zot servi fon pu rant dan enn formasyon apel Olakrasi, ki rann 'Guvernans' plis efikas: li enn metod ki swadizan retir tu bann lurder administratif, rann bann renyon ankor pli desizif plito ki perdi letan dan koze etc. Me li telman teknik dan so zargon, so prosedir etc. ki dimunn alabaz ti nepli kapav koz ar bann Biro. Si enn dimunn ti pe anvi ofer so lazurne pu okip enn zardin, li pa ti kapav zis pas enn kut telefonn, me bizin santralize, pas par *le Cercle coeur*, uswa *le Cercle Développement* u *Cercle Equipe*. Lerla onivo Biro zot bizin met buku letan ek lenerzi pu konstrir bann proze pu gayn gro finansman e zot nepli lor terin. Finalman buku manb finn dekuraze, finn al donn zot letan lot plas.

Mo pa pu rant an-detay dan striktir lot lorganizasyon (lekol la) ki ti pe mazinn pu provayd enn ledikasyon pli bon ki seki Leta done. Me kapav retruv bann persepsyon similer ki pus dimunn rod enn alternativ pu ledikasyon ek se mem proses ki retruve onivo striktir kot deposed manb ordiner de zot lavwa.

Pu konklir, nu remarke ki dan konzonktir aktyel buku dimunn pe truv par zotmem sistem aktyel so limitasyon (onivo ekolojik, lasante, ledikasyon, ekonomik,...) zot pare pu mobilize, zot ena konsyans ki kolektivman kapav fer kiksoz. Par kont, letan zot al aterir dan striktir ONG ki fonksyonn kuma enn lame Leta, zot azir kuma konpres frwad lor fron. Seki bizin se konpran ansam kuma viris la fonksyone.

Jean-Yves Dick, Ziyet 2016